

گفت‌وگو با «محمدحسین اکبری» رئیس کمیسیون بانک، بیمه و مالیات اتاق کرمان

نظام مالیاتی کارآمد

در دنیای پیشرفته سیستم مالیات‌ستانی و سیستم‌های شفاف پولی و بانکی به شکلی است که به نفع مردم است تا مالیات را کامل و به‌موقع پرداخت نمایند. عدالت مالیاتی و هزینه‌کرد صحیح درآمد مالیاتی توسط دولت، در پرداخت مالیات مؤثر است. در ایران اما به گفته مسئولان اقتصادی بیش از ۴۰ درصد GDP کشور مالیات پرداخت نمی‌کند. دولت چنانچه بخواهد سهم مالیات را افزایش دهد، راهی جز افزایش پایه‌های مالیاتی، حذف معافیت‌های بی‌خود و جلوگیری از فرار مالیاتی بویژه در شرکت‌های خصولتی ندارد. شرح کامل گفت‌وگو با محمدحسین اکبری رئیس کمیسیون بانک، بیمه و مالیات اتاق بازرگانی کرمان را در ادامه بخوانیم.

این‌گونه نیست که در کشورهای دیگر حتی کشورهای توسعه‌یافته مردم با رضایت کامل مالیات را دودستی تقدیم دولت کنند، بلکه سیستم مالیات‌ستانی و سیستم‌های مالی و پولی شفاف به شکلی هستند که مردم به نفعشان است که مالیات را کامل و به‌موقع پرداخت نمایند، در غیر این صورت جرایم سنگین و محرومیت از خدمات دولتی را به دنبال خواهند داشت. البته عدالت مالیاتی و هزینه‌کرد صحیح درآمد مالیاتی توسط دولت نیز در پرداخت مالیات مؤثر است.

◆ مقررات دریافت و پرداخت مالیات در ایران چه اندازه بر رسم عدالت مالیاتی تعیین و اجرا می‌شود؟

عدالت مالیاتی یعنی کلیه مالیات‌دهندگان (مردم یک کشور که دارای درآمد هستند)، نسبت به درآمد کسب شده و بر اساس قوانین موجود مالیات خود را پرداخت نمایند. وضع و تدوین قانون یک موضوع است و اجرای آن موضوع دیگری است.

بعضی اوقات اجرای بد یک قانون، هدف قانون‌گذار را از تدوین و تعیین قانون محقق نمی‌کند. البته در نظام مالیاتی ایران ابهام در قوانین، وجود منافذ زیاد برای فرار مالیاتی، عدم وجود اطلاعات کافی در سازمان مالیاتی از گردش درآمدی، بروکراسی شدید اداری و وجود ارتباطات غیرقانونی بر میزان عدالت مالیاتی تأثیر دارند.

به گفته معاون وزیر اقتصاد ۴۶۰۰ فعال اقتصادی فاقد پرونده مالیاتی هستند، این امر باعث کاهش انگیزه مالیات دهی و فشار بر فعالان اقتصادی که شفاف عمل می‌کنند، می‌گردد.

◆ همواره از فرار مالیاتی به‌عنوان یک نقض مهم اصول اقتصادی کشور یاد می‌شود، رفع این اشکال معطل چه امری است؟

رفع فرار مالیاتی مستلزم وجود اطلاعات گردش درآمدی به‌صورت شفاف در سازمان مالیاتی کشور است. اجرای قانون سامانه مؤدیان و پایانه فروشگاهی یقیناً می‌تواند تا میزان زیادی از فرار مالیاتی جلوگیری نماید. البته حذف رانته‌ها، ایجاد شفافیت مالی، اجرای سیستم توزیع صحیح، واگذاری امور به بخش خصوصی واقعی، داشتن روابط اقتصادی بین‌المللی و پذیرفتن FATF می‌تواند به رفع فرار مالیاتی کمک نماید.

◆ چگونه است که مردم در اکثر کشورهای جهان مالیات را با رضایت و بدون اکره پرداخت می‌کنند؟

این‌گونه نیست که در کشورهای دیگر حتی کشورهای توسعه‌یافته مردم با رضایت کامل مالیات را دودستی تقدیم دولت کنند، بلکه سیستم مالیات‌ستانی و سیستم‌های مالی و پولی شفاف به شکلی هستند که مردم به نفعشان است که مالیات را کامل و به‌موقع پرداخت نمایند، در غیر این صورت جرایم سنگین و محرومیت از خدمات دولتی را به دنبال خواهند داشت. البته عدالت مالیاتی و هزینه‌کرد صحیح درآمد مالیاتی توسط دولت نیز در پرداخت مالیات مؤثر است.

برای رسیدن به این منظور راهکارهای زیر پیشنهاد می‌گردد:

- نهادینه شدن فرهنگ پرداخت مالیات از کودکی،
- جرم انگاری عدم پرداخت مالیات،
- قوانین سخت‌گیرانه در برخورد با متخلفین مالیات،

• ارتباط نزدیک مالیات‌دهندگان و مالیات‌گیرنده و مشاهده عینی اثرات پرداخت مالیات (هزینه‌کرد صحیح و درآمد مالیاتی توسط دولت).

◆ بالاخره طیف قابل‌توجهی در سایه برخورداری از رانت از پرداخت مالیات مصونیت دارند، چرا دولت نمی‌تواند یا نمی‌خواهد از این‌ها که می‌توانند مؤدیان جدید پر قدرت اقتصادی باشند، مالیات دریافت کند؟

به گفته مسئولان اقتصادی کشور بیش از ۴۰ درصد از GDP کشور مالیات پرداخت نمی‌کند که شامل معافیت‌های قانونی و فرار مالیاتی است. باز اشاره به معنی عدالت مالیاتی می‌شود «عدالت مالیاتی یعنی وصول مالیات متناسب با میزان ثروت و دارایی و درآمد و مصرف».

بخش بزرگی از فعالیت‌های اقتصادی به‌صورت غیر شناسنامه‌ای و زیر پله‌ای انجام می‌شود، بدون اخذ مجوز از سازمان‌ها و بدون گذاشتن هیچ ردپایی از خود به کسب درآمد می‌پردازند و طبیعی است که مالیات هم پرداخت نمی‌کنند.

بعضی شرکت‌ها چه خصوصی، چه دولتی و چه خصولتی با سندسازی اقدام به فرار مالیاتی می‌کنند. وجود حلقه‌های ارتباطی بین دولتمردان و فعالان اقتصادی در کشورهای جهان سوم همواره به دلیل گره خوردن منافع گروهی، موجب

به نظر شما چقدر در جریان اخذ مالیات تورمی قرار داریم، در این صورت تأثیر آن بر درآمد طبقات اجتماعی چیست؟ اول مالیات تورمی را تعریف کنیم: وقتی دولت‌ها برای جبران کسری بودجه خود اقدام به خلق پول یا چاپ اسکناس می‌کنند، تورمی را به جامعه تحمیل می‌نمایند و این تورم ناشی از افزایش حجم پول، باعث کاهش ارزش پول ملی می‌شود و این امر به‌مثابه مالیاتی است که بر صاحبان پول در جامعه تحمیل می‌گردد.

در حال حاضر دولت برای جبران کسری بودجه اقدام به خلق پول نموده و بخش قابل‌توجهی از تورم موجود ناشی از این امر است و متأسفانه تأثیر منفی شدیدی بر طبقات متوسط و ضعیف جامعه گذاشته و شکاف طبقاتی را عمیق‌تر نموده است و این شکاف هر روز عمیق‌تر شده و باعث بروز ناهنجاری‌های اجتماعی خواهد شد.

◆ در کل به‌عنوان جمع‌بندی، چه تحلیلی از نظام مالیات‌ستانی کشور دارید و اصولاً فرایند مالیات در کشورمان از چه الگوی توسعه‌ای پیروی می‌کند و برای اصلاح نظام مالیاتی چه راه‌کارهایی را پیشنهاد می‌نمایید؟

نظام مالیاتی فعلی حاکم بر کشور، یک نظام سنتی است که نتوانسته خود را با نظام‌های جدید اقتصادی و رفتارهای نوین وفق دهد. مالیات در فضای مبهم اقتصادی با تورم همراه با رکود کشور، سردرگم شده و به نظر می‌رسد که نقش اصلی خود را به‌عنوان یک ابزار سیاست‌گذاری از دست داده و صرفاً برای دولت نقش درآمدی را بازی می‌کند.

نظام مالیاتی هر کشوری نقش مهم و تأثیرگذاری بر توسعه آن کشور دارد. در تحقیقی که بین ۱۰۰ کشور در سال‌های ۲۰۰۸ تا ۲۰۱۱ صورت گرفته، رابطه بین مالیات و دموکراسی بررسی شده است و نتایج نشان داده که سهم مالیات در تولید ناخالص داخلی، رابطه مستقیمی با شاخص دموکراسی داشته؛ یعنی در کشورهایی که درآمدها متنکی بر مالیات بوده است، درصد دستیابی به دموکراسی به‌مراتب بیشتر از کشورهایی بوده که درآمدها متنکی بر منابع طبیعی (بویژه نفت) بوده است. همچنین در کشورهای نفت‌خیز شاخص دموکراسی نزول داشته است.

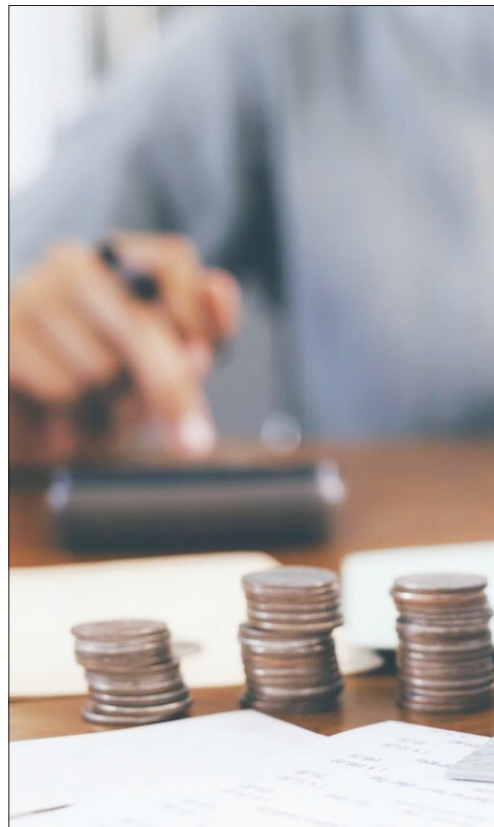
بنابراین لازمه توسعه‌یافتگی و دستیابی به دموکراسی، داشتن یک نظام مالیاتی کارآمد مبتنی بر عدالت مالیاتی است که برای داشتن آن، اصلاح قوانین شفافیت و حرکت بر بستر اقتصاد الکترونیک، حذف رانت‌ها، دوری از اقتصاد دولتی و رانتی، ایجاد روابط اقتصادی و بین‌المللی ضروری است. ◆◆

استفاده از رانت در همه جوانب اقتصادی از جمله مالیات می‌گردد.

◆ برای سال ۱۴۰۱ برآوردهای مالیاتی افزایش یافت که لاجرم افزایش ظرفیت مالیات‌ستانی دولت را به دنبال دارد. در حالی که وضعیت اقتصادی اصناف و بنگاه‌های کوچک و متوسط بهبودی نشان نمی‌دهد، این روند مالیات‌ستانی چه تأثیری در تولید و تجارت کشور خواهد داشت؟

افزایش بیش از ۵۰ درصد سهم مالیات‌ها در بودجه سال آینده، با توجه به شرایط حاکم بر اقتصاد، چنانچه تمرکز وصول این عدد بر منابع جدید و پایه‌های جدید مالیاتی نباشد، می‌تواند موجبات افزایش فشار مالیاتی بر بنگاه‌های کوچک را فراهم آورد که در نتیجه تعطیلی بنگاه و کاهش میزان اشتغال را به دنبال خواهد داشت.

دریافت مالیات به‌ناحق و با توسل به قوه قهریه، ظلم آشکار است، دولت چنانچه بخواهد سهم مالیات را افزایش دهد راهی جز افزایش پایه‌های مالیاتی، حذف معافیت‌های بیخود، جلوگیری از فرار مالیاتی خصوصاً در شرکت‌های خصولتی ندارد.

بعضی شرکت‌ها
چه خصوصی،
چه دولتی و
چه خصولتی
با سندسازی
اقدام به فرار
مالیاتی می‌کنند.
وجود حلقه‌های
ارتباطی بین
دولتمردان و
فعالان اقتصادی
در کشورهای
جهان سوم
همواره به دلیل
گره خوردن منافع
گروهی، موجب
استفاده از رانت
در همه جوانب
اقتصادی از
جمله مالیات
می‌گردد.